

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Оксана Тищенко

Деструктивний «БанкірЪ»?

Мовці зацікавилися, чи не містить назва готелю «ЦісаR БанкірЪ» у Львові ймовірного прихованого змісту, який може мати деструктивний та антидержавницький вплив і провокувати лояльність до панславізму та регіонального імперіалістичного минулого.

Назва згаданого готелю у відкритих джерелах побутує в таких графічних варіантах: «ЦісаR БанкірЪ» / «Цісар БанкірЪ» / «Цісар Банкір» / «Tsisar Bankir». *Цісар* у цьому разі можна трактувати як відповідник вищезначеним *роял, імперіал* (пор. готель «Роял Олімпік» у Києві), тобто це клас готелю – *п'ятизірковий, фешенебельний, ексклюзивний, найвищої якості послуг*.

Сьогодні в Україні від 2015 р. діє Закон «Про засудження *комуністичного* та *націонал-соціалістичного (нацистського)* тоталітарних режимів та заборону використання їх символіки» [2]. Також розпрацьовано Проєкт Закону про деколонізацію гуманітарної сфери України – задля позбавлення імперського, постімперського, радянського символізму, *інших символів російської імперської* гегемонії в українському публічному просторі, культурі, освіті, архітектурі тощо [3]. В українській мові *цисарем* називають переважно імператора Австро-Угорщини, що *формально не є підставою до вжиття заходів з деколонізації, деколонізації* згідно з названим законом та навіть проєктом, оскільки не має стосунку ані до комуністичного, ані до націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. До того ж український історик та публіцист Ярослав Грицак зауважує: «якщо говорити про [цисаря] Франца Йосипа, як про символ, то це символ не шкідливий і не агресивний» [1] – на відміну від символів комуністичних, російських, зокрема російськоімперських.

Однак графічне оформлення назви «ЦісаR БанкірЪ» / «Цісар БанкірЪ» спричиняє небажані асоціації. Сучасні підприємці в РФ та почасти в деяких колишніх країнах СНД додають «Ъ» (твердий знак, колишній *ер/йор*) після твердих приголосних у назвах фірм, спільнот, закладів, комерційних продуктів тощо: «КоммерсантЪ» – російська щоденна суспільно-політична газета з посиленням діловим блоком; ресторани «ТрактирЪ», кава «АдміралЪ», магазин «ЛомбардЪ», кава

«ПётрЪ», журнал «ГастрономЪ», таксі «ЯмщикЪ», агентство нерухомості «ВариантЪ» і «АдресЪ», лазня «МоржЪ» тощо. Такий графічний засіб, коріння якого сягає дореформеного правопису Російської імперії, застосовують задля маркетингового ходу зі створення позитивного іміджу товару чи установи завдяки поширеному в РФ уявленню: «дореволюційне, імперське, царське, старе» = «добре, якісне, надійне». Таким чином, «Ъ» наприкінці сучасних слів спричиняє асоціації з Російською імперією, царською Росією як «золотою добою», а отже, є небажаним елементом стилізування українських назв.

Рекомендуємо не вживати букву «Ъ» у назві готелю «Цісар Банкір», оскільки це спричиняє небажані асоціації з Російською імперією, Російською Федерацією, російськими нарративами. Щодо слова *цiсар*, то негативних (антидержавницьких, деструктивних) конотацій воно не має.

Джерела

1. Грицак Я. Ностальгуємо за стабільністю.
URL: <https://zbruc.eu/node/58930> (6.12.2023).

2. Закон України Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 26. С. 219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text> (6.12.2023).

3. Проект Закону про деколонізацію гуманітарної сфери України. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-dekolonizatsiyu-gumanitarnoi-sferi-ukraini> (6.12.2023).

Оксана Тищенко

Губернатор чи голова?

Відповідно до історії адміністративно-територіального устрою на території сучасної України особа з повноваженнями сучасного голови обласної державної адміністрації, мала такі назви:

у часи Київської держави (Русі) – першими спробами адміністративно-територіального поділу можна вважати існування земельно-князівств – *князь* (Великий князь стояв на чолі держави);

у часи Галицько-Волинської Русі – земельно-князівства – *князь*;